

Az új erdőtörvényről

(Befejező közlemény.)

Az állami erdőfelügyelet és az erdészeti közigazgatási szervezet az erdőfenntartás szolgálatában.

Köztudomású tény, hogy a legjobban megalkotott törvény sem képes önmagában, megfelelő végrehajtószervek és helyes végrehajtás nélkül kellő eredményt felmutatni, viszont nem egy esetben tapasztalhattuk, hogy a kevésbé megfelelő törvénynek hézagait is ki lehet *ideig-óráig* pótolni.

A mi esetünk is ez.

Az állami erdőfelügyelet kérdése minálunk *hosszú négy évtizeden keresztül, a gyakorlatban jól bevált kir. erdőfelügyelőségek rendszerével* szerencsés megoldást nyert.

Hogy mégsem volt képes ez a rendszer nagyobb eredményt felmutatni, az kizárólag arra vezethető vissza, hogy a kir. erdőfelügyelőségi kerületek már a törvény életbelépése idején olyan hatalmas erdőségeket foglaltak össze, hogy a kir. erdőfelügyelők képtelenek voltak kerületüket beutazni, jóllehet a törvény 34. §-a ezt reájuk nézve kötelezőleg előírta.

Pedig hol van még az egyszerű *beutazástól az erdőfelügyelet intenzív gyakorlása?*

Az eredmény az volt, hogy bizonyos — inkább veszélyeztetett — erdőbirtoktípusok, úgy ahogy felügyelet alatt voltak, míg a többi erdők úgyszólván teljesen kiestek a felügyelet alól.

Nem mosolygott a szerencse erre a helyesen megalapozott, de nem fejlesztett intézményre akkor sem, amikor nyilvánvalóan nem lehetett volna ezt a mostoha elbánást pénzügyi nehézségekkel megokolni. (1898.)

Ha az 1898. XIX. tc. alapján szervezett 43 állami erdőhivatal költségeire biztosított anyagi erőnek annakidején csupán felét fordították volna a kir. erdőfelügyelőségi szervezet fejlesztésére,

tésére, illetőleg a túlnagy kerületek apasztására, úgy bizonyára nem következett volna be 1923-ban a kir. erdőfelügyelőségi szervezetnek kíméletlen felszámolása. Sajnos, ez megtörtént.

Hogy az erdészeti igazgatásról* szóló 1923. évi XVIII. tc. elhamarkodott végrehajtása milyen bonyodalmakat és milyen fejetlenséget teremtett az erdészeti közigazgatásban és közéletben, arra ezúttal már nem térek ki, mert a lapunk hasábjain nemrég lefolytatott szakvitában már egyértelműleg megállapítást nyert, hogy a mai helyzet *teljességgel tarthatatlan*.

Hogy az állami erdőfelügyelet és az erdészeti közigazgatás mai rendszere eddig még sem feneklett meg, kizárólag a végrehajtó szervek fegyelmezettségének és öntudatos működésének köszönhető.

Kérdem itt, szabad-e ok nélkül az erdőmérnöki kar munkarendjét és az erdőbirtokos osztály türelmét továbbra is ilyen erőpróbának kitenni?

Nem volna-e kívánatos, sőt *sürgősen szükséges* az elmaradt alaptörvény keretében helyrehozni az adminisztráció felforgatása következtében előállott bajokat, kijavítani az összes elhízázott törvényalkotásokat?

*

Közelebbről vizsgálva az állami erdőfelügyelet lényegét, beláthatjuk, hogy ennek a szervezetnek — mint a kizárólagos közérdek őrének — minden érdeken felül kell állnia s a törvény rendelkezéseit —, akár csak a kir. ügyésznek vagy rendőri hatóságnak a maga munkaterületén — mindenféle tulajdonjogi című erdőbirtokossal szemben egyaránt érvényre emelni.

Ehhez pedig elsősorban *függetlenség, gyors cselekvési szabadság* kell.

Függetlenség, hogy az egyenlő elbánás elvén csorbát ne kelljen ejtenie, gyors cselekvési szabadság, hogy az erdészeti közügyek intézése bürokráciába ne fulladjon.

* Ez az *elnevezés* is önmagában hordja a megértést nehezítő homály képét, mely összekeveri az erdészeti közigazgatás teljesen különálló fogalmát a kincstári és az állami kezelés alatt álló erdőgazdaságok igazgatásának ismét különálló, a multban már többé-kevésbé köztudatba átment fogalmával.

Teljes lehetetlenség a mai rendszer erdőfelügyelete, amikor az erdőfelügyelő egyben alárendelt tisztviselője annak a közép-fokú hivatalnak, amelyek gazdálkodását közérdek szempontjából ellenőrizni köteles.

Horribile dictu, de úgy hallom, hogy a mai rendszer erdőfelügyelőjének intézkedési tervezeteit előbb írásban be kell mutatni a székhelyétől távoleső erdőigazgatóságoknak. Ez az eljárás semmiesetre sem azonos a függetlenség és gyors cselekvési szabadság fogalmával.

Miként fogja a mai rendszer erdőfelügyelője teljesíteni kötelemait azzal a m. kir erdőigazgatósággal szemben, amelynek például nem kevesebb, mint 100-at meghaladó üzemtervi hátaléka van?

Pedig ilyen eset is van.

Szem előtt tarthatja-e az egyenlő elbánás elvét a mai rendszer erdőfelügyelője, amikor ugyanilyen deliktumért köteles szigorral megindítja az erdőrendészeti áthágást pl. egy hitbizományi erdőbirtokos ellen?

Mi történik továbbá akkor, ha a felügyelet súlyos hibákat és mulasztásokat észlel olyan erdőbirtokon, amelynek kezelését az ő közvetlen fellebbvalója irányítja? Emberi mivoltunkat ismerve, feltételezhető-e, hogy ez esetben a tiszta közérdek követelményei fognak érvényesülni? Megfelel-e a közérdek követelményeinek, ha a mai rendszer erdőfelügyelője, jobb meggyőződése ellenére, esetleg nyílt törvénysértés tudatában kénytelen meghajolni szolgálati fellebbvalójának rendelkezése előtt?

Az állami erdőfelügyelet és erdőgazdálkodás nem egyesíthető ténykedések.

Ez a két feladat teljesen összeférhetetlen. Úgy a kincstári erdőbirtokok, mint azok az erdőbirtokok, amelyeken az állami kezelés közegei gazdálkodnak, épúgy állami felügyelet alá tartoznak a közérdek szempontjából, mint bármely más erdőbirtok. Az erdőrendészet alól senki sem vonhatja ki magát, éppen úgy, mint a járó-kelő közönség kivétel nélkül aláveti magát a rendőrszem rendelkezéseinek.

Valamint a vasúti és hajózási felügyelőség, a bányakapitányság, az iparfelügyelőség stb. hatásköre mindenféle üzemre egyaránt kiterjed és valamint ezek a funkcionáriusok sem fog-

lalkozhatnak üzemek vezetésével és irányításával, éppen úgy a kir. erdőfelügyelők sem kezelhetnek erdőket, igazgathatnak erdőgazdaságokat, vagy ami még szembeötlőbb, nem ellenőrizhetnek fellebbvalóik irányítása mellett olyan gazdálkodást, melyet hivatali fellebbvalóik üznek.

Az erdőfenntartás érdekei tehát kerekén megkövetelik az erdőfelügyelet és erdőgazdálkodás mai „egységesítésének” feltétlen szétválasztását, vagyis a független királyi erdőfelügyelőségek újbóli visszaállítását.

Annál is inkább szükséges ez, mert az erdészeti közigazgatás elsőfokú szervének, a vármegyei stb. közigazgatási biz. gazdasági albizottságnak feltétlenül szüksége van ilyen független, minden érdeken felülálló, széleskörű szakértelemmel rendelkező szakterőre, mindenekfelett pedig olyan szakmunkaerőre, akinek munkássága a bizottság munkaképességét és az erdészeti közügyek intézésének zavartalan menetét biztosítja.

Mint már egyszer írtam, a régi kir. erdőfelügyelőségi szervezet a különleges magyar viszonyokhoz kiváló bölcsességgel volt hozzászabva, s ideális összekötőkapocsként működött egyfelől — mint a közérdek képviselője az állam —, másfelől mint a vármegyei önkormányzat biztos támasza és segítsége — az ősi vármegye között.

Természetesen a régi kir. erdőfelügyelőségi rendszer kulcsa a megfelelő személykiválasztásban rejlett, mert ennek a rendkívül kényes feladatkörnek érelyes és mégis tapintatos módon való ellátása egészen különleges egyéni rátermettséget kívánt meg.

Igen bölcs rendelkezése volt tehát a régi törvénynek az a kikötés is, hogy a királyi erdőfelügyelők csakis olyan erdőtisztek lehettek, akik legalább 8 évi *gyakorlati* szolgálatot tudtak felmutatni.

Ezzel szemben mi a mai helyzet?

Ne vegyék fiatal kartársaim tőlem zokon ennek a rendszerbeli hibának megállapítását, mégis képtelen helyzetnek tartom, hogy igen fontos, sokszor igen kényes erdőfelügyeleti funkciókat olyan fiatal, gyakorlat és kellő irányítás nélkül nevelt kartársaink látnak el, akik ilyen feladatok ellátására megnyugvással felhasználhatók nem volnának.

Ma az erdőfelügyeleti feladatok szét vannak forgácsolva, az ú. n. mai *állami erdőhivatalok* vezetői (nem egy esetben teljesen gyakorlati szolgálat nélkül lettek egyszerre *hivatalvezetők!*) épúgy végeznek erdőfelügyelői funkciót, mint az igazgatóságok és erdőfelügyelők.

Egyik volt igazságügyminiszterünk leírásában olvastam, hogy Angliában a bíróságoknál az a rendszer uralkodik, hogy az alsóbbfokú fórumoknál alkalmazzák a legnagyobb tapasztalattal rendelkező bírákat, mert rájöttek arra, hogy különösen a bíráskodásnál igen fontos az, hogy a kérdéses ügy már a legelső fokon helyes elbírálásban, alapos feldolgozásban részesüljön.

Ha helyes ez a rendszer a bírói eljárásoknál, kétszeresen helyes a közigazgatási ügyek intézésénél, amelyek egy árnyalattal közelebb állnak a való élethez; semmiesetre sem helyes azonban a minálunk dívó az az eljárás, mellyel gyakorlati tapasztalat nélküli szakembereket bíznak meg felügyeleti funkciót is teljesítő hivatalvezetői állásokkal.

A mai erdőfelügyeleti rendszer betetőzése volt az utazási átalányok behozatalával kapcsolatosan az *utazási napok számának korlátozása*.

Észszerű intézkedés lehet ez pénzügyi és számvevőségi szempontból, de erdőfelügyeleti szempontból teljességgel tartahatatlan, nem is szólva arról, hogy megalázó.

Engedelmet kérek, de az erdőfelügyelettel megbízott tisztviselő felelős tényező, felelős azért, hogy mi történik a kerületében, felelős azért, hogy az erdőbirtokosoknak rendkívül nagy anyagi érdekeikhez fűződő fontos ügyei *késedelem nélkül* elintéztessenek. Ki vállalja tehát a felelősséget azért, hogy az erdőfelügyelőnek vagy az erdőfelügyelői funkciót végző erdőigazgatónak, helyettesének, erdőhivatali vezetőnek nem áll módjában a törvényben megállapított teendőit elvégezni. Ez nem lehet a felügyelet hatályosabbá tétele?

Az a körülmény, hogy a kormányzat az utazási napok számát mintegy szétosztotta a különféle funkcionáriusok között, arra mutat, hogy az utazásokat maga a kormányzat is egyszerűen *mellékjövedelemnek tekinti*. Ez a felfogás eddig minálunk nem érvényesült.

Utazások tekintetében megkötni az erdőfelügyelőt és a felügyeleti funkciókat teljesítő szerveket, a törvény szellemébe ütközőnek tartom.

Igen helyes volt a multban az a rendszer is, amely szerint a kir. erdőfelügyelőségi állások nyilvános pályázat útján töltek be, mert a kormányzatnak módjában volt olyan szakemberek közül kiválasztani a legalkalmasabb szakembert, akik *különös hajlammal* viseltettek az erdészeti közigazgatási szolgálat iránt. Ezek a rendelkezések ezentúl is fenntartandók lennének.

Az erdőfenntartás érdekei feltétlenül megkívánják, hogy az elsőfokú erdőrendészeti hatóság kebelében a szakszemponatok teljes mértékben érvényesüljenek.

Véleményem szerint ezt a törekvésünket a vármegyei önkormányzat megbontása nélkül is elérhetjük, ha annak összeállításában a szakbeli rátermettséget érvényre juttatjuk. Itt elsősorban figyelembevehetők volnának a törvényhatósági bizottságnak olyan tagjai, akik erdőmérnöki képesítéssel bírnak, nemkülönben olyan erdőbirtokosok, akik tanujelét adták rátermettségüknek, s önmaguk is okszerű erdőgazdálkodást folytatnak vagy irányítanak.

Az ügymenet gyorsítása érdekében állana az elsőfokú erdőrendészeti hatóság hatáskörének bővítése s egyben leterhelése olyan lényegtelen ügyek intézésétől, amelyek elintézési módja érdemi tárgyalást nem igényel, vagy amelyek inkább vagyonfelügyeleti, mint erdőfelügyeleti szempontból bírnak jelentőséggel.

Bizottsági tárgyalásra kizárólag a fontosabb elvi jelentőségű ügyek volnának előterjesztendőek, s a lehetőséghez képest kiterjesztendő az ügyek elnöki úton való sürgős letárgyalása.

Többen hangoztatták, hogy mint minden szervezet, úgy a kir. erdőfelügyelőségi szervezet is irányításra szorul.

Ma, amikor a szerencsétlen viszonyok, a rövidlátás és az előrenemlátás az erdőmérnöki karnak — értékes tapasztalatokban bővelkedő — legnagyobb részét úgyszólván egy kardcsapással leválasztották az aktív szolgálattól, ma, amikor az országnak régi iskolázottságú erdőfelügyelője alig van, kétségtelen, hogy átmenetileg gyakori felülvizsgálatra lehet szükség.

Ez a felülvizsgálat, a kir. erdőfelügyelőségek ilyen irányítása azonban *helyesen nem különféle vidéki központokból, hanem kizárólag a földművelésügyi minisztériumból történhetik.*

Ezt megelőzőleg azonban szükséges volna visszaállítani a földművelésügyi miniszternek illetékes szervét, a régi kir. erdőfelügyelőségi ügyosztályt régi függetlenségében és tekintélyében.

A másodfokú erdőrendészeti hatóságot a földművelésügyi miniszter gyakorolja.

Gyakorolhatja-e a miniszter ezt a fontos ténykedését más-ként *helyesen*, mint az erdőrendészeti ügyek elbírálására hivatott erdőfelügyelőségi ügyosztálya útján? Aki valaha szolgálatot teljesített ebben az ügyosztályban, csak az tudja elbírálni, hogy a meglévő törvények és rendeleteken kívül mily sok, fontos elvi jelentőségű döntés ismeretére, milyen évekig tartó speciális felkészültségre volt szüksége annak, aki az erdőrendészet ügyét lelkiismeretesen óhajtotta szolgálni.

Ha élesen disztinkválunk, tulajdonképen az volna helyes, hogy a miniszter másodfokú erdőrendészeti hatósági jogát — legalább is a kincstári és az állami kezelés alatt álló erdőkre nézve — kizárólag az erdőfelügyelőségi ügyosztály vezetője útján gyakorolná, mert így legalább formailag kiküszöbölhető volna az itt kétségtelenül fennálló összeférhetetlenség esete.

Ha papíron nem is, lényegileg ez a gyakorlat a multban is megvolt, mert az erdőfelügyelőségi ügyosztály a multban mindenkor és mindenkivel szemben érvényre tudta emelni a közérdek kívánalmait, s *vétót* tudott mondani nem egyszer magasabb helyről jelentkező ellentétes törekvéseknek is.

Hogy azonban ez a régi tekintély helyreállhasson, szakítani kellene azzal az újabb rendszerrel, amely a referensek és ügyosztályvezetők örökös felcserélgetésével okoz mérhetetlen károkat az erdőrendészet ügyének és tekintélyének.

Minden személyi vonatkozás nélkül általánosságban állítom, hogy *különösen* ebben az ügyosztályban volna helye olyan elvi rendelkezés végrehajtásának, amely szerint megköveteltetnék, hogy ennek az ügyosztálynak referensei is csakis bizonyos évi külső erdőfelügyelőségi szolgálat után léphetnek az ügyosztály kebelébe.

Nem szabad a másodfokú erdőrendészeti hatóság tekintélyét, illetőleg az ügy érdemi elbírálását sem annak a fonák helyzetnek kitenni, hogy az alsóbb fokon esetleg kiváló gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező idősebb szakemberek véleményét és állásfoglalását egy lényegesen kevesebb gyakorlattal rendelkező, esetleg erdőfelügyelőségi külső gyakorlati szolgálatot teljesen nélkülöző fiatal szakértővel bíraltassuk felül.

Ilyen rendszer megingatja a hitet és bizalmat a felsőbbség ítélezéseinek helyességében, s akarva nem akarva azt a törekvést szolgálja, hogy a legmagasabb szakbíróság helyét másutt keressük.

Valamennyien tudjuk, hogy az utóbbi évek rendkívüli viszonyai rendkívüli helyzetet teremtettek, de ma már itt az ideje, hogy e tekintetben is határozott irányt követve haladjunk régi tekintélyünk visszaszerzése felé.

*

Néhány szóval meg szeretnék emlékezni egy a mult időknek szintén igen fontos szervezetéről, amelynek egykor hatalmas életerős vezetősége szinte egy szempillantás alatt elnyelődött az erdészeti kormányzat mai összekevertségében: *az állami kezelési ügyeket irányító ügyosztályról.*

Véleményem szerint ennek mielőbbi feltámasztására szintén égetően szükség lesz, mert egy ilyen hatalmas szervezet egyöntetű, egységes irányítás nélkül helyesen nem működhetik.

Amennyiben azonban az új erdőfenntartási törvény keretében sikerül azt a vezérelvet diadalra juttatni, hogy minden erdő kivétel nélkül rendszeres gazdasági üzemterv szerint kezeltetés, ennek a szervezetnek is igen lényeges átalakuláson kell keresztülmenni.

Ugyanis, ha generális intézkedés fogja elrendelni az üzemtervszerű kötelezettséget, illetőleg az üzemtervben az alkalmazandó erdőőri és erdőkezelői altiszti és tiszti létszám is szabályozást nyer, az állami kezelés lehetőségét nyitva kell hagyni bármilyen tulajdonjogi címhez tartozó olyan birtokos részére is, aki bármely körülménynél fogva nem képes erdejét a törvény előírásainak megfelelően kezelni.

Igen sok apró-cseprő, teljesen letarolt, jövedelmet alig szolgáltató erdőbirtok van ma is, amelyek önmagukban az okszerű

kezelés és őrzés költségeit nem bírják meg, de erre mintegy szövetkezve az állami kezelés szerveivel okszerűen és gazdaságosan volnának elkezelhetők.

Természetesen az állami kezelésnek a régi járási erdőgondnokság kerületeit szintén oly módon kellene újból megszabni, hogy az illető erdőgondnoknak módjában álljon ezeken az erdőbirtokokon *valódi erdőgazdálkodást* folytatni. Ennek megfelelően a kezelés és őrzés költségeinek megállapítása is más természetű szabályozást nyerne.

Legelső teendő volna azonban az állami erdőkezeléshez mulhatatlanul szükséges állami erdőaltiszti szervezet megteremtése. Enélkül belterjes gazdálkodást folytatni képtelenség lenne. A mai erdőigazgatóságok célszerűen felhasználhatók volnának ugyanarra a szerepkörre, amelyet annakidején a 43 m. kir. állami erdőhivatal látott el, s ezzel és a kincstári erdőigazgatóságok teljes függetlenítésével az erdészeti adminisztráció összebogozott *egységesítése* szerencsés kibontakozást nyerhetne.

*

Befejező soraimmal az intézőkörök lelkiismeretéhez appellálok.

Fogadják az új törvény irányelveihez fűzött hozzászólásomat azzal a megértéssel, mint amilyen egyszerűetettel kívántam a jó ügyet szolgálni.

Tegyenek le az álszeméremről, amely nem engedi meglátni a tornyosuló vészes felhőket, amely nem engedi meglátni azt a veszedelmet, amely az egész magyar erdőgazdaságot és erdőmérnöki karunkat fenyegeti.

Gondolják meg, hogyha csonka országunk csekély erdőterületén ilyen *rendszeretelenség lett úrrá*, miként fogjuk adott pillanatban régi, hatalmas erdőségeinket eligazgatni. Mekkora zavar s fejetlenség fogja örömünket elrontani abban a boldog órában, s akkor fogjuk csak meglátni, hogy erdőmérnöki karunk kíméletlenül agyonszanált tapasztaltabb felének hirtelen elbocsátása, az utódképzés elmulasztásának rendszere, az ifjú nemzedék ideiglenes elhelyezkedésének meg nem könnyítése milyen megoldhatatlan feladatok elé fogják állítani a magyar erdőmérnöki kart és a vezetőséget.

Gondolják meg, hogy az idő halad, hogy az ilyen nagyhorderejű feladatok elvégzése több évi időt, hosszú tárgyalást, alkalmas politikai helyzetet igényel.

Sokra becsüljük az erdészeti kormányzat nagystílusú építkezési munkásságát is. Elhisszük, hogy csodaszép lesz az az üdülőtelep, amelyet Lillafüreden épít, nagyszerű az útvonal, amely hozzávezet, bizonyára szép lesz a miskolci erdőigazgatóság új palotája is... de amikor ilyen szemképráztató pazar alkotásokat létesít, vegye észre azt is, hogy a magyar *erdészeti közigazgatás szerény otthona összeomlás alatt áll, s betemetéssel fenyegeti az egész magyar erdészeti társadalmat.*

Igen, jól van, építsünk is! De ha már építünk, szabadjon néhány szót a sürgősség sorrendjéhez is szólnom.

Legelsősorban annak a néhány erdőőri laknak megépítésénél kezdeném az építési programot, elsősorban ott, ahol az alföldfásítási munkálatokkal *gyökeret kell verni az Alföldön.*

Folytatnám az erdőhivatalok (erdőgondnokságok) épületeivel, mert erdőgondnokaink az esetek legtöbbszörében e téren kétségbeejtő nehézségekkel küzdenek, s végezném ott, ahol a kormányzat kezdi.

Czillinger János.

